

Pesta 5/17 ncembre.

Va esi dominec'a. Redact.: strad'a lui Leopoldu nr. 32.

Nr. 45.

Anulu VIII, — 1872.

Pretiuu pe anu 10 fl., pentru Romanu'a 2 galbeni.

Epistole estetice catra o copila.

— Dupa Ch. Oeser. —

xv.

Despre musica.

Amu ajunsu in fine la acea arte, pe care Grecii o-au numitu artea museloru, music'a. Acést'a este represintatiunea vietii sufletului — prin tonuri.

Intr'adeveru, nici o arte nu se pôte laudá cu o astu-feliu de influentia comuna, ca acést'a.

Grecii in starea lorú primitiva erau incantati si rapiti de canteculu lui Orfeu, si chiar si asta-di acést'a influentia se pôte vedé la popórele cele mai selbatice numai in midiloculu natiuniloru culte, pôte cine-va aflá adesea ómeni cari prin ponderositatea relatiuniloru, prin desele distractiuni, printr'o prudentia unilaterala, ma chiar prin descordare si prin totala disformare, nu au urechia pentru farmeculu armoniei. — Dara ómeniloru acestora li lipsesce de siguru adeveratulu si intimulu simtiementu, séu câ ei relatiunéza singuru numai in prosaiculu cercu alu vietii diurne, fara nici o presimtíre a vietii supraterrane, sublimesi dieiesca.

Câ-ci fórte adeveratu díce Oken: „Music'a este expresiunea dorintiei de a se reintórce la Dumnedieu. Pe nesimtíte ea transpune pe omu in dorirea unei stári pe care elu nu o cunosce; pe nesimtíte ea-lu transpune in starea

acést'a a liniscei dieiesci si a deliciului dieiescu.“ Originea acestei arti este de siguru asié de vechia si pôte mai vechia, decâtu originea limbei. — Copíii de ordinaru canta mai nainte de a vorbí; si ómenii trebue câ au cantatu deja in etatea lorú copilarésca. Necesitatea de a-si confidentiá ideile si simtiemintele, bucur'á si orórea, temerea si speranti'a, fric'a si supriinderea, conduse la cantare, adeca vócea se serviá de inaltími si de aduncimi, de sonoritate si de fortia; ea ací se esprimá mai linu, ací mai iute, ací cu sonoritate, ací cu disonantia.

Indata inse ce limb'a in sa si se cultivá, se unirá cu tonurile si cuvinte imbracate in idei si simtieminte, si acést'a fu inceputulu poesiei, care astu-feliu se nascú de odata cu music'a, si i-a devenitu si i-a remasu pana asta-di sorora naturala.

Mai tardíu numai venira ómenii la ide'a de instruminte musicale, pôte pentru de a fortiá tonulu, câ-ci alu infrumsetiá — acést'a nu stá in voi'a lorú; numai unu gustu reu pôte pretiú music'a instrumentala mai pe susu de cea vocala. Cu inventiunea acést'a nóua se facú si inceputulu, a desface music'a de fienti'a sa pri-

mitivă, adecă espreșiune de idei și simțieminte, și astu-feliu ea fu despartită și de soru-sa adecă de poesi'a.

Este inse adeveratu, că music'a instrumentala pôte produce varietate, sonoritate, splendóre și abundenția artistică, și că ea prin sensuri escita atātu în sufletu, cătu și în ratiune simțieminte până acuma necunoscute, cari se pară a fi rapite de la eternulu; inse acésta o pôte produce singuru numai unu genú prin adeveru și natura.

Este unu ce fôrte probabilu, că music'a instrumentala s'a desvoltatu de timpuriu pe langa cea vocală. Pastoriulu și-taiá fluerulu seu din papura, venatoriulu se serviá de cornulu lui Urs, pentru de a chiamá la olalta pe consotii lui, copfii și femeile bateau pe pei de animale intinse, din cari apoi s'au formatu dobele, în fine se fabricara, din metalu séu matie, cörde și astu-feliu se nascura lir'a, harf'a, tîter'a séu cimbul'a, cari serviau mai cu séma pentru de a acompaniá canteculu, și de aceea ele au ramasu pentru totu-de-una cele mai placute și mai incantátorie instrumente de musica.

La inceputu atātu cantarea, cătu și music'a instrumentala érá numai melodia, de óre-ce nu se pôte imaginá, că ómenii indata la inceputu aru fi venitu la ide'a de a cantá câte doi trei séu mai multi la olalta.

Music'a se deosebesce prin caracterulu seu interioru, adecă prin aceea ce ea esprima și acésta pôte fi placere séu neplacere, curagiu séu timiditate, blandetie séu iritatiune, linisce séu iritatiune. Acésta deosebire zace insu-si în caracterulu popóreloru, — și acest'a éra-si se forméza dupa calitatea tierii și a temperaturei.

De aceea este unu ce fôrte naturalu, că într'o clima mai blanda, unde deja vócea omenésca este mai pura, chiară și mai sonóra, music'a s'a desvoltatu mai tare în tieri calduróse. În Portugalia, Ispania și Francia sudica, în Italia și în Grecia cine-va afla și asta-di pretutindinea și în tóte clasele de ómeni cantarea și chiar music'a instrumentala. Aici cine-va aude melodie vivace, placute și gratfóse, pe candu aceste la popórele nordice sunt mai obscure mai tîpatórie și mai strigátorie. Inse chiar și în aceste tieri mai calduróse au fostu obstaculése multe impregiurári desvoltării musiciei. — Pe peninsul'a pireneica au facutu cea mai mare parte apesarea regimului și inquisitiunea; în Grecia jugulu semilunei; în Italia inse unde principii plini de blandetie, cari ei insii-si iubiau artile, inaintau în totu modulu prosperi-

tatea popóreloru, artea trebuí sê se ridice, mai alesu la inceputulu secolului alu XVI-lea, pe trépt'a cea mai nalta a desvoltării.

Despre erte acést'a a musiciei, bel'a mea amica, ti-voiu impartasí mai multe, candu vomu vorbí despre artea poesiei, de óre-ce cu acést'a music'a stâ în generalu într'o legatura strinsa, de óre-ce ai potutu vedé din cele díse până acuma, că ea s'a nascutu de odata cu poesi'a. Orfeus și ceilalti cantareti ai anticității improvisau poesiele loru și apoi le acompaniau cu lir'a.

Totu asié regele David și-acompaniá psalmii cu harf'a. Declamatiunea actoriloru greci și romani érá acompaniata de canteculu fluerului. Anticii bardi ai Germaniloru, troubadourii în Franci'a erau totu-odata poezi și cantareti.

I. G. Baritiu.

La angerulu Libertătii.

Asculta plansulu nostru și gemetele grele,
O tu, alu Libertătii, dragu angeru adorat!
Că ér ne bate ceriulu cu díle amari și rele,
Și de urg'a sortii noi inca n'amu scapatu.

Abié unu dulce zimbetu ne-ai aretatu și nóue,
Din buzele-ti divine, tu solitoriu cerescu;
Și-acum ne lasi sê gememu într'o sclavia nóua,
A carei lantiuri grele viști'a ne-o slabescu.

Au dóra totu în lantiuri Romanulu sê respire,
Din léganu pan' la grópa, de aeru partea sa?
Martiri ni-au fostu parintii și mamele martire,
Noi cei nascuti în lacremi trai-vomu totu asiá?

Ni-ajunge, vai, ni-ajunge și plansulu și dorerea,
Uimésca-se tiranii de câte le-amu rabdatu;
Că 'n piepturile nóstre nu mai simțimu poterea,
De-a ridicá povar'a sub care ne-au plecatu.

Descinde candidu angeru, intinde-ni cunun'a
Pentru martiri gatita, că mórtea-i langa noi;
Ridica pe caduti, acum ca totu-de-una,
Dandu celoru slabi taría, din lasi facéndu eroi.

Unu santu altariu și vecinicu în Daci'a ti-alege,
Sê-ti inaltiámu unu templu, cu mani de vingatori,
Sê convertimu într'insulu pe cei fara-de-lege,
Și sê serbámu triumfulu, iertandu pe 'mpilatori.

1872.

I. Lapedatu.

Avramu Iancu

si

Adunarea de la Duminec'a Tomei

si cea din 3|15 maiu 1848.

(Urmare.)

Tóte mesurile guvernului, intrigele inamicilor, infricările cu tunurile, cu Secuii si soldatii stationati in giurulu Blasiului in numeru de 740 feciori, pedestrime si calarime, intre cari Secuii erau tramisi a nume spre a inspaimantá pe Romani, tóte aceste mesuri si maiestrie nu folosira nimicu séu pré pucinu, póte atátu, cá nu se aduná chiar tóta tier'a la Blasiu.

Inca de Vineri sér'a (12 maiu) incepura ómenii a sosí. Sambeta curgea din tóte partile partea inteliginte si poporul. Episcopulu de la Sibíiu, Andreiu Siaguna, sosí totu atunci de impreuna cu deputatiunile din Sibíiu, Fagarasiu, Brasieu si alte parti; satele prin cari treceau aceste deputatiuni, se radicau intregi de le esiau intru intimpinare, ine nu la comand'a subprefectului, ci impinsi de dorulu de a vedé pe fratii lor, cari veniau spre a se intielege impreuna pentru libertatea Romanilor. O deputatiune din partea capitlului din Blasiu esí inainte la Manarade spre intimpinarea episcopului de la Sibíiu. Episcopulu de la Sibíiu acceptá invitarea fratiésca a celui din Blasiu de a se asiediá in curtea sa. Diu'a erá ploiósa.

Totu Sambeta, pe candu se amestecá diu'a cu nóptea, vine Ianculu si Buteanulu cu muntanii, Moldovanulu cu campianii, si altii din alte parti ale tierii, impanati cu frundie si flori de primavéra, cu flamure natiunale; toti fura cuprinsi cu celu mai viu entusiasmu din partea celoru ce se aflau deja in Blasiu.

Dumineca diminéti'a, pe candu se reversá de diua, forulu celu mare patratu alu Blasiului, gemea de multímea poporului, acceptandu toti cu neastemperu sê audia invetiaturi de la acei Romani, de alu caroru nume si invetiaturi audísera. Atunci cei trei tribuni de la Dum. Tomei se aretara pan' in diua pe pétr'a bisericeii. Multímea vediendu-i, erupse in cele mai insufletíte strigári de bucuría. Tribunii salutaru pe randu míiele poporului dícéndu: „Christu a inviatu! Libertatea a inviatu!“ ér míiele raspundeau: „Adeveratu cá a inviatu!“ Dupa aceea unulu dupa altulu tienura invetiaturi politice si natiunale despre cele ce au a face Romanii in acésta mare adunare; spusera poporului, ca sê fia cu mare luare aminte, cá

multi sunt invetiatorii si profetii cei mincinosi cari prin minciuni si intrige voru cercá tóte, ca sê amagésca pe Romani sê nu pasiésca si sê nu urmeze dreptu pe calea cea adeveratu natiunala; sê-i asculte pe toti, dar sê urmeze numai invetiaturile acelora pe cari i cunoscú de mai nainte, cá sunt adeverati Romani, bine-voitori ai Romanilor; ér in adunare sê se pórté toti cu acea cuviintia, moderatiune si maturitate, cu care s'au portatu la Dum. Tomei si peste totu in tóta tier'a, pentru cá portarea Romanilor sê faca onóre natiunii inaintea lumii in tóte timpurile víitórie, sê insufle respectu strainilor, sê confunda si sê imple de rusíne pe toti dusmanii si defaimatorii poporului romanu; inamicii voru pismuí portarea Romanilor in acésta adunare, si voru cercá prin tóte midilócele posibile a produce desordine in adunare si a compromite pe Romani, „ér voi, Romani, strigá unu tribunu, déca v'ar da cine-va o palma, intórceti cu pacientia si cealalta parte, pana candu va bate ór'a resbunárii cei drepte a gintei romane.“ Ér míiele poporului strigau din adanculu animei: „asié vomu face, asié vomu face, invetiatorii nostri.“

Dupa aceea se tienù st. liturgía in biseric'a metropolitana, si intrara in bisericu toti cáti au potutu incape, fara deosebire de unitu si neunitu, dupa datin'a cea laudata a Romanilor, care a tienutu pana in diu'a de asta-di si in urm'a despartírii in dóue confesiuni, cá déca s'au dusu, de esemplu, preoti-úiti din Blasiu in biseric'a neunitiloru din Sibíiu, nu se indoiau cátu-si de pucinu a cantá impreuna cu fericitul episcopu Vasilie Moga, incependu episcopulu: *Dómné strigat'am*, si preotii de Blasiu continuandu: *sé se indrepteze* s. c., si dupa aceea datina laudata, cá preotii uniti neuniti impreuna faceau onórea cea de pe urma la ingropatiuni, si chiar serviau impreuna s. liturgía. Acésta adeverata fratíetate o urmara Romanii si in adunarea de la Blasiu. Acésta fratíetate a poporului de ambe confesiunile, care infloresce intre Romani fara scaderea veruneia din confesiuni, aduse si pe straini la mirare si dete esemplu stralucitu si cleruriloru de ambe riturile, cum au de a pune la o parte si ele tóte certele religióse, candu vine mai alesu la midilocu caus'a comuna a natiunii. Acésta portare adeveratu natiunala a poporului, facù si pe episcopi ca sê se infratiésca si ei. Asié Dumineca dupa s. liturgía episcopii, Ioanu Lemeni (unitu) si Andreiu Siaguna (neunitu), — esíndu in midiloculu mfieloru poporului, marturisira cá „sunt frati, nu din vr'o faciaría, ci

frati in Christu, frati Romani, frati cari invita pe totu Romanulu a uitá ori-ce neplaceri trecute, si a se priví cu totii de frati, precum sunt ai loru episcopi.“ In acestu sensu cuvânta catra poporu insu-si Siaguna, dupa cum spune „Gazet'a.“ Oh! de s'ar fi tienutu si de s'ar tiené episcopii de acésta legatura adevratu crestina!

Totu Dumineca diminéti'a dupa liturgía, inteliginti'a romana se adunà in biseric'a catedrala, si tienù o conferintia preliminar de la 10 óre inainte de miédia-di. Biseric'a erá plina. Aici se aflá intrunita inteliginti'a romana din statulu bisericescu, civilu, nobilitaru si militaru din Transilvania; câti-va din Banatu si de la Crisiu, intre cari insemnâmu pe protopopulu Bercianulu din Lugosiu, Munteanulu preotu din Sarcâu, Popdanu din Sarsigu; apoi G. Sionu, Rusu, Lascaru, Rosetti, Curius, N. Ionescu, Teodoru Moldovanu si alti frati ai nostri din Moldavia, cari inca infrumsetiara adunarea cu fiinti'a loru de facia. Se aflá inca in biseric'a multi Unguri si Sasi notabili. Toti acestia venisera la Blasiu la adunarea Romanilor, — acceptandu cu nespusa nerabdare ce voru face Romanii in acésta adunare natiunala?

Mare erá diversitatea de opiniuni politice intre membrii acestei conferintie. O mare parte dintr'insii, civili si preoti, venisera la Blasiu, ca sê apere *uniunea*, parte din nepricereca causei natiunale si a spiritului timpului, parte din necunoscinti'a politice Ungurilor, cu care nu avusera ocaziune a se ocupá. Parte dintr'insii erau amagiti, unii chiar insielati si cumperati de Unguri. Unii venisera cu planuri pentru cause subordonate causei celei inalte natiunale, precum unii erau pregatiti cum sê resuscitate caus'a Romanilor cu Sasii, altii cu planuri de reforme si imbunetátiri scolastice, prin cari sê ne asigurâmu natiunalitatea chiar facéandu-se uniunea, despre care nu aveau indoiéla câ se va face, altii cu planuri de reforme bisericesci s. a. Firesce câ caus'a atâtoru desarmonii in pareri si planuri proviniá mai cu séma de acolo, câ (precum observa „Gazet'a“) Romanii pan'acum nu mai avusera ocaziune a se cunósce intre sine, si a desbate impreuna lucruri politice. Strainii si inamicii nutriau acésta diversitate de opiniuni, si nimicu n'ar fi fostu mai de doritu si mai placutu pentru dinsic, de câtu a-i poté abate pe Romani de la caus'a generala a natiunii la cause si interese particulare si subordonate causei publice.

Poporulu de la 25 martíu incóce erá mai bine petrunsu si intielesu a supra punteloru principale ale causei romane, — precum erá uniunea, cestiunea natiunalitáti si iobagí'a.

Nu incape indoiéla, câ o adunare romana, compusa numai din inteliginti, bisericesci si civili, dupa cum erá planulu guvernului si alu episcopului, nu erá sê faca multa onóre natiunii romane. Erá de temutu, câ inteliginti'a romana, in impregiurârile in cari se aflá la 1848, sê nu urmeze esemplulu vechiloru nobili romani ai Transilvaniei, cari mai toti se unguira. Erá dar neaperata venirea poporului la Blasiu, ca prin bunulu seu simtiu sê dea directiune romana inteligintiei romane, si se tiena chiar in frêu pe multi popi si invetiati, in totu ce priviá caus'a natiunala.

Éta dispositiunea animei Romanilor candu incepù conferinti'a inteligintiei romane in biseric'a, Dumineca diminéti'a pe la 10 óre dupa liturgía, cu scopu de a se intielege in modu preliminaru a supra celoru ce erau sê se faca in diu'a de mane, Luni, in 15 maiu, prim'a dî a primei adunâri natiunale romane. Eráu adunati toti in biseric'a. Acceptau toti sê dea cineva tonu si directiune couselârrii. Dupa ce grai pucine cuvinte betranulu canonicu Vas. Ratiu, pofтира cu totii pe Barnutiú sê vorbésca. Atunci, Barnutiú, urcandu-se pe unu sugestu dinaintea altarelui, si incependu prin o deducere istorica a starei Romanilor din Transilvania, dete directiune si nutrimentu desbateriloru despre *natiunalitatea si drepturile limbei Romaniloru*. Barnutiú in discursulu seu aduse inainte tóte raporturile Romanilor cu Ungurii cari i-au a supritu totu-de-una si acum voru sê i nimicésca cu totulu prin uniune, pentru ca sê nu le mai fia periculosi. *Uniunea cu Ungaria o lapeda cu totulu*; din contra chiama pe Romani la *unire natiunala intre sine si la confederatiune cu popórele cari respecta natiunalitatea*: ér cu Ungurii numai atunci sê se unésca, candu Romanii voru fi liberi ca *natiune*, si candu Ungurii voru respectá drepturile natiunale. Propuse ca in adunarea natiunala sê se proclame *natiunea romana de natiune libera si independinte*: sê scia toti, câ Romanii nu mai voru sê fia supusi Unguriloru, Secuiloru si Sasiloru. Romanii sê se lege prin *juramentu*, câ totu-de-una si-voru aperá libertatea natiunala cu poteri unite. *Romanii sê nu lase numai pe episcopi de procuratori in caus'a natiunala*, cum au fostu pan'acum, ci caus'a natiunala sê o iea a supra-si tóta romanimea. — Dupa ce se lamurira aceste punte, luandu par-

te la debateri si alti Romani de frunte, precum Laurianu, Baritiu si altii, disparura de odata tóte parerile, tóte cugetârile diverginti de mai nainte; in acestu momentu tóte se con-topira in cugetarea natiunala. Unionistii câti erau dintre Romani, devenira d'odata aperiatori ai causei natiunale. Deci, tóta conferinti'a fara contradicere, se involi in urmatóriele: „Adunarea din 15 maiu e adunare natiunala a gintei romane din Transilvania. Adunarea generala romana in diu'a de mane (15 maiu) va proclamá serbatoresce libertatea si independinti'a natiunii romane. Va depune juramentu de credintia imperatului si natiunii romane. Se va sterge iobagi'a. Romanii voru protestá in contra uniumii Transilvaniei cu tíer'a unguresca. Natiunalistii plangeau de bucuria, unionistii amutíra, renegatii veniau pe intrecute, imbratfosiau pe natiunalisti si strigau, cá sunt Romani. Dusmanii si straiinii erau mahniti si pismuiau reinviarea marétia si vítoriulu celu mare alu Romaniloru; Ungurii si Sasii incepeau a se convinge, cá natiunea romana, asuprita, dar plina de gravitate, vine la consciinti'a drepturiloru sale,

Conferinti'a se desfacu la 3 óre dupa miédia-di. Se impartíra cu totii la prandiu in cea mai sincera concordia, fratíra si entusiasmu de libertate natiunala. In curtea episcopésca mé-s'a erá asternuta pentru 200 persóne. In seminariu pentru 60. La o ospetaría pentru 150. In seminariu si in monastire numerulu óspetiloru fu cu multu mai mare. Eráu mese intinse pe la canonici, profesori si alte multe case private. Poporulu, prin Blasiu si satele invecinate. Se ridicara toaste pentru imperatulu, pentru ostire, pentru natiune, pentru junimea romana, pentru celelalte natiuni din tíera.

Dupa miédia-di la 5 óre ér se deschise conferinti'a. La acésta luara parte si episcopii. In acésta conferintia vorbira si din acei Romani cari erau cunoscuti ca aperiatori ai uniunei. Intre altii vorbì Paulu Dunca, dar vorbì in sensu de totu natiunalu. Nimeni n'a ridicatu cuventulu pentru uniune.

In acésta conferintia se decisé a se face o petitiune la guvernul pentru eliberarea lui Michesiu, precum si a altoru preoti arestati. De asemenea sê se planga la guvernul pentru publicarea statariului si pentru maltratarea generala a Romaniloru numai din caus'a simtíemintelor lor natiunale. Se denumì o comisiune pentru lucrarea petitiunii.

Se propuse tramiterea unei deputatiuni la guvernul in acésta cauza. Erá vorba cine sê fia membrii deputatiunii, betrani séu teneri. Pe

acestu timpu terorismulu ungurescu atátu erá de mare, in câtu nu ori-cine cutezá sê iea a supra-si acésta sarcina innocinte. Membrii conferintiei toti erau fórte mahniti: atunci Ian-culu propuse de deputati pe câti-va membri mai betrani ai consistorieloru din Sibfiu si Blasiu, dicéndu: „deputatii sê fia ómeni betrani si cu védia, ér nu teneri, cá-ci, de se voru tramite teneri, acestia nu voru asceptá ca guvernatorulu sê le deschida usi'a.“ Propunerea se asceptá cu placere.

Cu aceste, conferinti'a se ridicá.

Pe candu se tienea conferinti'a inteligentiei in biserica, inainte câtu si dupa miédia-di, tribunii poporulu, advocati, cancelisti, juristi, clerici, studenti, invetiau afara de pe pétr'a bisericei poporulu, alu carui numeru crescea pe totu momentulu, si care intrebá cu interesu ce se lucréza in launtrulu bisericei; tribunii ispu-neau cuvinte de mangaiare, si le tieneau invetiaturi politice natiunale. „Gazet'a“ lui Baritiu díce: „Poporulu impluse piati'a, numerulu lui crescuse dupa socotél'a mai multora pana la 40 mfi; elu erá condusu si invetiatu de junime si se portá cu atát'a linisce si ascultare, in câtu incredintiá pe toti despre totu cursulu paciuitu alu debateriloru urmatórie; poporulu prin portarea sa stórse respectulu strainiloru ce erau de facia. Ostasímea n'avea de câtu a da salve.“ De asemenea „Organulu“ lui Cipariu scrie: „afara din biserica tenerii oratori invetiau poporulu carele ascultá cu sete cuvintele pline de insufletíre si mangaiare. Diu'a erá din cele mai frumóse, limpede serina.“ Sér'a forulu fu iluminatu. Poporulu se retrase la cortele in tóta linisce.

(Va urmá.)

Paseric'a tórnei.

Siedeam in gradinióra, cu sufletulu doiosu,
Privindu la faci'a tórnei, la ceriulu celu norosu;
Cum frundiele de ramuri se deslipescu palindu,
Cum flórea fruntea-si pléca, de ventulu siuerandu.

D'odata langa mine, o d'alba paserea,
Se lasa 'n sboru-i iute, usióra, mitutea;
Si me 'ncantá cu vócea-i sonóra, rapitoriu,
Uimita d'alu ei cantecu, stám gata s'o adoru.

Tu mandra paserica, ce cauti in asta tíera?!...
Au nu scíi cá sboratu-a frumós'a primavéra?...

Nu vedi că tóte-su triste, ca si-unu doiosu mor-
mentu;
Si frundi'a de pre arbori cadiuta-e la pamentu!...

O! spune-mi paserióra, cu vóce angerésca,
Esti o sirena mandra, ce vré sê m'amagésca,
Séu esti o dñisióra cu tonulu rapitoriu,
Venita-aici in lume din chorulu museloru?...

Ori esti unu candidu angeru, ce cu a sa cantare,
Vré sufletulu sê-mi misce spre dulce fantasare?
Séu dóra dór' esti radia descinsa dintre stele?
Sperantia dulce, franta a visurilor mele?...

Oh! canta canta-mi inca, si nu me parasi,
Câ-ci anim'a mea trista incepe-a se 'ncaldî...
Dar vai! candu eu cu focu o mai rogâmu... ea
sbóra,
Si nu-mi lasà nimica fâr' doru in animióra...

Anastasia Leonescu.

C a f ' a.

(Urmare si fine.)

In Italia mai antâiu, câ-ci Venetia erá in comunicatiune perpetua cu orientalii, Pier della Vatte a beutu mai antâiu cafea in Constantino-polu, si a scrisu lui Mario Schipiano: „Candu voiu rentorná, voiu aduce cu mine o beutura acolo inca necunoscuta. De s'ar bé cu vinu, cum se bé cu apa, asiu cutezá presupune, că e *μηπενθής*-ulu lui Omeru, care dupa dñsulu, inca Elen'a l'a adusu din Egiptu.“

Éra mediculu italianu Alpinu Prosperu in an. 1592, si mai detaiatu a scrisu despre cafea in opulu titlatu: „*de plantis Aegypti*“ si „*de medicina aegyptiorum*.“

In secululu XVII s'a deschisu bolte de cafea si in Parisu apoi in Londonu. In Parisu a introdusu caí'a Soliman Aga Mateferrica, consululu Turciei la Paris in an. 1669 si i-a momitu pe Francesi. Cea d'antâia bolta de cafea a deschis'o Pascal in piati'a Sain-Germain, apoi in strat'a de la Monnaie.

Stefanu Aleppoi mai tardîoru a fostu primulu, carele a deschisu in Paris cafana publica decorata cu oglindi si provediuta cu mese de marmore, in care tas'a de cafea se solviá cu unu sous. Mare meritu alu ministeriului Colbertu.

Éra la Londonu totu acelu Pascalu mutandu-se si deschidiendu cafana, a introdusu

cafea si in Anglia. In Anglia inca o patî caí'a ca in Orientu. Carolu II in an. 1675 in 27 dec. a adusu lege contr'a cafei si a inchisu cafenele, ca locuri de faurirea scornitureloru politice, si de conglomeratiuni revolutiunarie. Dar in sedaru, caí'a a invinsu si orientulu si apusulu, si marea si uscatulu.

Levantenii, turcii si venetianii au fostu cei mai zelosi intreprindietori in caus'a acést'a; ei au deschisu cafane in orasiile cele mai multe din Europa. O urma a cercustarei acesteia, ca o suvenire, sunt numele unoru cafane din cetátile de frunte cari sustau pana in diu'a de asta-di.

Latîndu-se consumulu de cafea fórte tare, a inceputu Europ'a a simtî fórte darea cea grea a importului cafei, deci s'o vediatu astrinsa a se eliberá in câtva de acelu greumentu, prin straplantarea plantei in acele colonii si posesiuni orientale si apusene a le Europeeniloru, a carora pamentu si clima sémena cu a Arabiei, prin urmare calificate a produce caí'a. Asié Olandezii au straplantat'o mai antâiu in Batavia pe insul'a Jav'a, si asié mai departe pe Sumatr'a, Ceilonu etc. Ludovicu alu XIV a adusu tufa cea d'antâiu la Parisu, de unde in an. 1720 s'a transplatatu peste Oceanu mai in tóte coloniele franceze din India apuséna séu Americ'a. Asia in Martinique, Guadeloppe, St. Domingo etc.

Caf'a ca vegetala, se tiene de famili'a rubiceceloru. Trunchiulu copaciului abié de câti-va policari grosu, cresce subtîre si naltu pana si la 25 talpi, éra crengile corónei forméza piramida. Frundiele i sunt ovale, ascútite, lucie si sémena cu a laurului. Flórea e alba si are mirosu de jazminu, din care cresce o cerasia rosía, in care se áfla cu parechi'a acele grauntie, cari pragite si macinate dau caí'a cea placuta. —

De trei ori se culegu pe anu. Dupa cócere se usca la sóre, ca sê se defaca de cogi'a carnósa, si grauntiele scóse éra-si le mai usca séu la sóre séu si in coptoriu, si apoi se preda negotietoriei. Arabii din cogi'a carnósa a cafei mai fierbu si unu feliu de thea.

In privinti'a calitátii, caí'a cea mai buna este caí'a de Mocco din Arabi'a, care la Europa vine peste Levante, apoi urméza caí'a de Martinique, Guadeloppe, Bourbon, Caienne, St. Domingo, Ceilon. Maria-Galante, Havanna, San-Jago, Portorico, Brazilia, Java si Sumatra.

Esportulu cafei aprosimative e urmatorulu:

Din Arabia	10,000	tone.
„ Insulele indice-orientale	21,000	„
„ Brazilia	42,000	„
„ St. Domingo	50,000	„
„ Coloniele europene din ambele indiele	24,000	„

Éra consumarea se computa :

In Anglia	115,000	„
„ Olandia si Belgiu	40,000	„
„ Germania	32,000	„
„ Francia, Ispania si Italia	35,000	„
„ America	20,000	„

E de insemnatu, cumca noi europenii capetâmu mai numai eschisivu caf'a din America. Orientalii o beu fara lapte si zacharu, ca sê nu-si piérda arom'a.

Altmintrea e probatu: cumca caf'a cea mai buna e pragita, macinata si fiérta próspetu fara drosdii si cicoria; si sê nu se induliesca pré tare. In privinti'a cicoriei potemu servi cu una anecdota. Óre-cine intrebatu fiindu cum i place caf'a, care erá pregatita din ori ce alta, numai din cafa nu, a respunsu: „caf'a acést'a are si partea cea buna, si partea cea rea; partea buna este, câ nu cuprinde in sine cicoria, éra partea cea rea este, câ nu cuprinde in sine cafa.“

Sê mai spunemu si originea numelui cafei. In provinci'a Abisinia din Africa se afla tienu-tulu Caff'a. Ací transplantata plant'a cafei si cultivata intr'o mesura fórte mare, locuitorii au botezatu si plant'a dupa numele tierii lor — cafa.

Afara de plant'a séu arborele cafei, mai sunt si alte vegetale, cari sunt calificate a ni dá cafa, respective cafa asié numita suplementaria (Zusatz, pótkávé) asié este:

a) *Orzulu*. Acest'a pragitu si macinatu dá cafa, gustuósa si nutritória, dar n'are puterea si aroma cafei originale.

b) *Cicori'a*. Se tiene de famili'a composite-loru (Korbblüthige). O planta cu stêlpu cren-guros, de locu latita peste radecine, facêndu flóre vêneta. Cresce selbateca pe langa câli; dar si in gradine se cultivéza pentru radecinele ei, care se ingrósia ca morcovii, si cari pragite dau caf'a supl, numita cicoria.

c) *Gur'a leului*. Éra-si o planta din famili'a compositeloru, si la noi fórte comuna. Flórea-i este galbena si sementiele forméza unu globu penosu. Ca medicina e renumita pentru calitatea ei inchiagatória, spre care scopu se culege mai nainte de desvoltarea perfecta a flórei. Frundiele fragede, in primavéra, dau sa-

lata buna, éra radecinele ei uscate si pragite dau cafa suplementaria.

d) *Ghinda*. Acésta e sementia de ceru, (arbore paduretiu). Ghind'a e fórte buna de ingrasiatu porcii, si pentru contienutulu ei de tannin si intarele e capabila a dá si cafa suplementaria, care se prescrie desu ca medicina in morburi de randia.

e) *Ciparosulu*. Patri'a lui e Europa de miédia-di. In Germania se cultivéza pentru radecinele lui, cari au gustu de mandula si le consuma crude, éra pragite dau cafa suplementaria.

G. Traila.

Doine populare.

(Din Biharia.)

I.

 m o holda de secara,
Si unu bade dusu in tiéra;
Am o holda de taciune,
Si unu bade dusu in lume.

II.

Maica, unde me ducu eu,
Nice pita, nice grâu,
Numai sange pana 'n brâu;
Sangele urla prin érba,
Si 'n bocónce mi-se бага.

III.

Eu scíu dieu câ n'oiu murí,
In ocolulu fratiloru,
La umbr'a frapsiniloru;
Câ eu maica voiú murí
In marginea Dunarei,
De taisiulu sabiei.
Dar popa cine mi-a fi?
Acei dobasi cu dob'a;
Si cine m'a deslegá?
Catanele cu pusc'a
Candu voru puscá peste grópa,
Sê me scíe lumea tóta,
Câ moru de mói te curata!

IV.

Audíti surori si frati!
Cu ómenii blastemati,
Nici nu bėti nici nu mancati;
Câ ve 'nsiéla cu cuvinte,
Nici nu v'aduceti a minte;

Din casa si din iosagu,
 M'am aflatu unu pruncu saracu;
 Me dederă 'n catania,
 In casarme me bagara,
 Nu potui vedé p'afara,
 De lacremi si de banatu,
 De doru de ómeni din satu.
 Si voiu scrie o carticea,
 S'o tramitu la mandra mea,
 Pe delaturi cu banaturi
 Pe la coltiuri totu cu doruri,
 In mijlocu para de focu,
 Câ 'n lume n'avui norocu.

V.

Mersu-a badea-a bicheri,
 Dar nu sciu ce-a dobandi?
 Of! ferele varmedii!
 Ferele-su de nóue fonti,
 Me miru bade cum le porti.
 — Câ ferele-su putfínele,
 Si-mi e rusíne de ele,
 Câ ferele tiuruescu,
 Si ómeni me vorovescu.
 Tóta lumea-mi dîce reu,
 Dîca-mi bine Dumnedieu!

Culese de

Iulia Iosa.

Adunarea de la Timisióra

a „Societătii pentru fondu de teatru romanu“ tie-
 nuta la 11 si 12 nov. a. c.

I.

Procesu verbalu.

Siedinti'a I.

a adunării generale a „Societătii pentru fondu de teatru romanu natiunalu“, tienuta in Timisiór'a la 11 noemvre a. c. s. n. in localitatea Reverendissimului Domnu Protopresviteru Meletiu Dregheciu.

Fiindu unu nr. frumosu de intieleginti si femei din locu si giuru adunatu, la ór'a 10-a a. m. se presintă domnulu secretariu alu Societătii Iosifu Vulcanu, si fu intimpinatu de catra adunare cu calduróse strigări de „sê traiésca!“

Domnulu secretariu alu Societătii anuncia adunării, câ presiedintele ordinariu alu societătii dlu Dr. Iosifu Hodosiu din caus'a unui morbu de carele este atacatu n'a potutu participá la acést'a adunare, incredintíeza presidiulu dlui vice-presiedinte, carele asemenea absentédia, deci dlu secretariu alu societătii propune adunării alegerea unui presiedinte ad hoc; la acést'a

Adunarea aclama de presiedinte pe dlu Dr. P.

Vasiciu, carele ocupandu locul, multiamesce adunării pentru incredere si onórea cu carea acést'a a binevoitu a-lu distinge, — si dechiara siedinti'a deschisa.

Domnulu P. Rotariu saluta adunarea teatrala in Timisióra prin unu discursu ni meritu si insufletitoriu.

1. Incependu-se ordinea dílei, dlu presiedinte face propunerea sê se aléga doi secretari ad hoc.

Adunarea aclama de atari pe Dd. M. Ungureanu si E. Andreescu.

2. Dlu presiedinte provóca pe secretariu a cetí raportulu comitetului societătii.

Cetindu-se raportulu comitetului despre lucrările sale de la ultim'a adunare tienuta in Satu-mare si pana asta-di, se ia la cunoscintia.

3. Asemene se dá cetire raportului despre starea peste totu a cassei societătii.

Luandu-se acést'a la cunoscintia, dlu presiedinte propune alegerea unei comisiuni de 5 membrii pentru esaminarea raportului despre starea cassei.

Se alege in comisiune Dd. G. Traila parocu gr. cat., Georgiu Nedelcu avocat, N. Rancu proprietariu, V. Ignea meseriasiu si docent. T. Lungu.

4. Dlu presiedinte propune alegerea unei comisiuni de 5 membrii, care sê inscrie pe fitorii membrii si a primí tacsele oférende din partea acestora pe sém'a fondului societătii.

Se alege in acést'a comisiune Dd. P. Rotariu referinte la trib. orfan. in Timisióra, V. Poppu avocat, G. Ardeleanu avocat, P. Barbosu not. comunalu, si E. Tieranu comerciante.

5. Dlu presiedinte propune alegerea unei comisiuni de 5 membrii pentru primirea propunerilor desbatende in urmatóri'a siedintia.

Se alege in acést'a comisiune Dd. Stef. Adamu avocat, P. Fogarasiu comerciante, A. Clecanu parocu, P. Jurma vice-not. cottense, si I. Luc'a subjude. —

6. Dlu secretariu alu societătii Iosifu Vulcanu, tiene unu discursu despre „Limb'a si scen'a“, pe câtu de corespundietoriu, pe atátu de escelinte si plínu de viétia natiunala.

Acestu discursu raru in feliulu seu, fu aplaudatu din partea adunării si primitu cu cele mai víi „sê traiésca!“

7. Dlu membru P. Cermena capitanulu Timisiórei róga pe dlu disertante a estradá discursulu tienutu pentru publicare in jurnalele natiunale; la care dlu disertante promite a-lu publicá in jurnalulu „Familia“, care de altmintre este organu oficiosu alu societătii.

Promisiunea dlui secretariu disertante fu intempinata de „sê traiésca“, si cu multiamita, la propunerea dlui parocu gr. cat. G. Traila.

8. Fiindu timpul naintatu, dlu presiedinte radicá prim'a siedintia, invitandu pe Dd. participanti la siedinti'a de mane in 12 noemvre st. n. la 10 óre a. m.

Timisióra in 11 noemvre 1872.

E. Andreescu
 secretariulu adunării.

Dr. P. Vasiciu
 presiedinte ad hoc.

La punct. 2.

Reportulu comitetului

Societății pentru fondul de teatru naționalu — contra Adunarea generala din Timisióra.

Onorabila Adunare,

Comitetulu centralu alu Societății dvóstre vine prin subscrisulu secretariu a implini obligamentulu indicatu prin statutu, reportandu pe scurtu despre activitatea sa de la ultim'a adunare generala, tienuta in orasiulu Satu-mare la 1 si 2 maiu a. c.

De si sgomotósele miscări electorale, petrecute in patria chiar in intervalulu acest'a, n'au fostu favorabile unei Societăți, — care — departe a se ocupá de politic'a dñlei — tinde la desvoltarea limbei si a artiloru frumóse; de si politic'a fluctuanta in aceste luni din urma absorbi nu numai atentiunea publicului, dar reclamá si pe unii membrii ai comitetului a se presintá pe altu terenu naționalu: totu-si rezultatulu activitătii comitetului in aceste scurte siese luni de díle e destulu de imbucuratoriu.

Observámu totu-odata, cá unele din aceste rezultate se voru vedé mai alesu in urmatóriele luni de iérna, cá-ci pan'acuma ajunseramu numai stadiulu pregatirii lor.

Astu-felu accentuámu deosebitu infintiarea unor comitete filiale in diverse orasie si comitate locuite de Romani, cari pe bas'a informatiuniloru intrate la comitetu au a se infintiá in iérna viitória, candu relatiunile locale in multe locuri usioréza multu infintiarea lor.

Potemu sé dicemu, cá atentiunea publicului e deja castigata in favorulu societătii, si pe dí ce merge se sporesce numerulu aderintiloru ei.

Ast'a se póte observá mai alesu din crescerea fondului nostru, care pana 'n momentulu presinte se urca la 15,734 fl. 48 cr., 600 fl. in obligatiuni de statutu, si 1200 franci; dintre acestia bani gata sunt 2984 fl. 48 cr., ér restulu se compune parte din subscrieri, parte din obligatiuni formale.

Comitetulu va luá mesure, ca subscrierile sé se prefaca tóte cátu mai curendu in obligatiuni formale.

Dar si numerulu membriloru a crescutu, incátu adi societatea are 6 membrii fondatori, 95 membrii ordinari, 41 membrii ajutatori si 6 membrii cu subscrieri nedecarate.

Relativu la elocarea baniloru, comitetulu a amanatu pe lun'a lui ianuariu esecutarea acelei decisiuni a adunării gen. din Satu-mare, care insarciná pe comitetu a scóte capitalulu nostru din cass'a de pastrare din Pest'a, si a-lu versá in acel'a alu institutului „Albina“ din Sibíu. Acésta amanare inse s'a facutu din consideratiuni administrative, si mai alesu pentru cuventulu, cá in cass'a de pastrare din Pest'a nu se voru platí interesele, decátu numai in lun'a lui ianuarie.

Reportu specialu atátu despre membrii, cátu si despre fondulu societătii vi se va presintá asísdere numai decátu.

Timisióra 11 noemvre 1872.

Iosifu Vulcanu
secretariulu comitetului.

La punct. 3.

Reportulu cassariului

contra adunarea din Timisióra.

Onorabila Adunare,

Starea cassei pana la adunarea din Satu-mare fu urmatóri'a:

Bani gata,	obligat. de statutu,	subscriptiuni:
2309 fl. 62 cr.,	600 fl.	12,130 fl. 1200 fr.

de atunce si pana 'n diu'a de adi au incursu:

Bani gata,	obligat. de statutu,	subscriptiuni:
1. De la membrii fund. „	„	600 fl. —
2. Memb. ord. 155 fl.	„	10 „ „
3. De la ajutatori 97 fl. 80„		10 „ „
4. Colecte si daruri 360 fl. 31„		„ „

Sum'a 613 fl. 11 cr.

Spesele de cancelaria, espedarea de epistole si telegrame 13 fl. 50 cr.

Remane 599 fl. 61 cr. „ „

Adausu la sum'a de la adunarea din Satu-mare, rezultatulu e urmatoriulu:

Bani gata,	obligat. de statutu,	subscriptiuni:
2909 fl. 23 cr.	600 fl.	12,740 fl. 1200 fr.

Banii gata se afla depusi in cass'a de pastrare din Pesta, ér carticelele despre ei se alatura acestui reportu.

Dupa incheierea acestui reportu, in momentulu plecării mele din Pesta primii de la dlu Stef. Antonescu jude administr. in Banatu 75 fl. 25 cr., cari adaugându-se la sum'a de susu, resulta suma de bani gata:

2984 fl. 48 cr.

cari inca nu s'au potutu elocá, cá-ci dupa miédia-di candu i-am primitu, cass'a de pastrare — ca totu-deuna — erá inchisa, dar i depunu pe més'a adunării dimpreuna cu scrisórea dlui tramitettoriu.

Timisióra 11 nov. 1872.

Iosifu Vulcanu
cassariu substitutu.

Estrasu

din „Registrulu“ membriloru si baniloru Societătii pentru fondul de teatru romanu.

— De la Adunarea din Satu-mare —

1. Dlu Teodoru Popu, din Baia-de-Crisiu a solvitu tacs'a sa de membru 10 fl. —
2. La adunarea din Satu-mare au incursu . 230 fl. 80

3. De la o represint. teatr. a student. din Blasiu	10 fl. —
4. O repres. teatr. din Maramuresiu	60 fl. 31
5. De la dlu V. A. Urechia, din o repres. teatr. data in Bucuresci	100 fl. —
6. Vinitulu balului din Satu-mare si contrib.	190 fl. —

7. Dlu Ales. Romanu tass'a de membru pe 2 ani	12 fl. —
8. De la d. Stef. Antonescu, colecta	75 fl. 25
	<u>Sum'a 688 fl. 36</u>

Timisióra 11 nov. 1872.

Iosifu Vulcanu
cassariu substitutu.

S A L O N U.

Picature de colera.

— *S'a cetitu in concertulu de la Timisióra, datu in 12 noemvre. —*

Dómnelor si domniloru,

Dvóstre aplaudati... Ve multiamescu, dar totu odata me si temu... Aceste aplause mi-spunu, câ asceptati de la mine vr'unu lucru mare... Sê ve incantu si eu ca domniórele dinaintea mea... Me temu sê nu ve 'nsielati... Dar déca ve voti insielá, me voui mangaiá cu esperinti'a, câ insielatu-ne-amu noi Romanii si in ómeni mai mari decâtu mine.

Dar dvóstre ér aplaudati! De siguru v'a electrisatu titlulu conversatiunii, si sperati sê aflati de la mine nescie picature bune in contra colerei. Feritu-a Domnulu! Chiar asié de departe stau eu de secretulu acest'a, ca si jurnalele nóstre romanesci — de la imbratísiarea publicului cetitoriu. Sê nu ve mirati, câ mi-adusei a minte asié iute de jurnalele nóstre. Sciti proverbulu, câ a cui casa arde, acel'a striga mai antâiu. Si eu sum Stanu Patítulu. Déca asiu fi ministru, m'asiu plange, câ nu mai am timpu a cumperá domnie, — daca asiu fi episcopu, asiu strigá, câ nici unu preotu nu-mi mai cere vr'o parochía nóua, — déca asiu fi protopopu, asiu cârti in contra statutulu organicu, — déca asiu fi notariu, asiu suspiná, câ paguba, câ nu tiene totu anulu asentarea, — déca asiu fi solgabireu... dar tacu, câ-ei cu domnií acestia nu e bine a glumi, — numai atâf'a mai dîcu, câ déca asiu fi deputatu, m'asiu cai de nedreptatea strigátoria la ceriu, care nu permite ca cine-va sê fia si deputatu si sê mai aiba si alte trei-patru posturi, sê capete plat'a pentru tóte si sê nu implínésca nici unulu.

Dar fiindu câ nu sum nici unulu din acesti domni invidiabili, nu me potu ocupá nici de necasurile lor, de cari nóue diuaristiloru romani Dumnedieu sê ni deie câtu de multe!

E bine, dvóstre inse me intrebati, câ déca eu nu sciu nici o picatura in contra colerei, pentru ce am promis in programa nu numai una picatura, dar inca chiar picature?

Sê v'o spunu dara!

Candu m'am ganditu a supra titlului, ce voui sê dau acestei scurte conversatiuni, mi-am batutu multu capulu, dar unu titlu bunu n'am aflatu.

Intr'aceste mi-a plesnitu prin minte, câ domnií medici (de cari me rogu de iertare, déca este vr'unulu de fatia dintre dnf'a lor,) candu nu nimerira léculu, si prin urmare bolnavulu a moritu, spunu câ acel'a a

moritu — de colera, care — precum se scie — e ne-curabila; asié si eu m'am decisu a-i imitá de asta-data pe dinsu, si a intituló conversatiunea mea „picature de colera“, cu tóte câ erá mai bine sê-i dîcu: „cioroboru pentr'unu toporu.“

Sê nu me acusatí dara, câ nu mi-am implinitu promissiunea!

Nu sum eu nici d'antâiu, nici celu din urma, carele nu mi-am implinitu promissiunea.

Noi Romanii amu avutu destule ocazioni a ne deprinde binisioru cu promissiunilo neimplinite. La alegerile de deputati câti candidati ni-au promis, câ voru votá cu deputatii romani, si la dieta toti si-uitara de promissiune, — facutu-s'au colecte pentru ne-numerate scopuri filantropice, s'au adunatu sume frumosiele, colectantii au promis, câ ei voru publicá list'a contribuiriloru, intreprinderile pentru cari s'adunara banii nu s'au realizatu, dar si cu publicarea contribuiriloru amu remasu numai la promissiune, — tîenutu-amu adunári frumoše, unde s'a statoritu câte-una programa minunata, toti cei de fatia au promis a lucrá in favorulu acelei programe apoi adunarile s'au incebeiatu, si natiunea a remasu cu promissiunea, — Romanii gr. c. de candu totu ceru si ei unu sinodu bisericescu, totu-de-una li se promise, si ei remanu totu cu promissiunea, — dar p'aice prin Banatu de candu se totu ascépta reducerea parochiiloru! se totu promise, si altu ce-va nici nu se face decâtu promissiune, — si invetiatorii nostri de multu suspina dupa o pléta mai buna, dar sunt siliti a se saturá numai cu promissiune, — apoi damele nóstre éra-si numai ni promise, câ nu voru mai totu vorbí in limbe straine, dar rezultatulu e numai — promissiune, — si in fine — ca sê nu mai sporescu la vorbe — dar noi Romanii de candu totu ceremu dreptate, si remanemu numai la promissiune!

Asié e, traimu in epoc'a, in care nimica nu ne mai suprinde.

Multe bazaconie mai produce mod'a! Nu e dara mirare, câ la noi e o adevorata lume intórta. Tóte se facu pe dosu. Toti ómenii ispravescu lucrurile altora, la care ei nu se pricepu. Asta-i mod'a ce sê faci?

Asié unii totu striga nationalismu fi romanismu, pe candu ei sunt gata a vinde natiunea ori si cui, numai sê-i platésca bine, — unii preoti facu doctoratulu din cortesíre, — multi advocati scriu totu predice lunge ca s'ajunga la toti si la nepotii lor, — câti-va medici scriu poesie, — apotecarii devinu conducatorii de poporu, — diregatoriulu face gesiefturi, — negociatorii ambla dupa decoratiuni nobilitarie, — ingine-

rii scriu piese teatrale, — musicantii se facu profesori la surdo-muti, — artistii scriu opuri despre economi'a rurala, — poetii tacu politica, — ér politiciii poesiã, — deputatii faca, — economulu vorbescu despre diplomatiã, — orbulu despre colóre, — éra eu vinu aice sê facu glume, la cari nu me pricepu.

Dar ce sê facemu, déca acuma asié e datin'a ?!

Pucini ómeni si-iubescu professiunea loru, si mai toti gandescu, câ pe alta cariera s'aru ferici mai bine. --

Astu-felu de minciuna trece la noi, câ-ci sciti proverbula : cu-o minciuna boierésca treci in tiér'a ungúrsca.

Da, cu minciun'a mergi la noi departe, dar cu adeverulu nu poti mai departe decâtu la — Vatiu.

Acest'a nu e proverbu, dar dorere! e adeveratu.

Cunósceti dvóstre legea de presa ?

Primulu § spune, câ-i iertatu a scrié si a publicá ori si ce. Apoi urméza o multime de esceptiuni in forma de §§, si in urm'a urmeloru te alegi cu nimica, si vedi câ tóta libertatea de presa e o — fictiune.

Si-apoi publiculu totu se mai plange, câ diuãriele câte odata sunt góle . . .

A de-una-di unu teneru jurnalistu romanu s'a adresatu catra mine, câ ce alta cariera sê-si aléga ?

Eu i-am respunsu, sê mérga sê se faca colectante pentru diuãriele unguresci la Romanii din Satu-mare, Chioaru, Maramuresiu. Sum convinsu, câ elu ar poté traí numai din percentele abonaminteloru castigato.

Séu sê vina aice in Banatu, si sê se faca profesor de limb'a germana. Multe domnisióre romane de siguru l'aru primí cu multa bucuriã.

Séu sê se apuce a aduná restantiele de la abonantii diuãrielor romanesci. Si aceste i-ar dá de lucru câtu ar traí.

Séu sê se puna si sê descurece socotelele Aociatiunii din Aradu. Credu, câ si nepotii lui aru avé cu ce petrece timpulu.

Séu sê scriã una programa la care aru consimti celu pucinu trei Romani. Eu credu, câ elu in tóta viéti'a lui ar poté sê totu caute trei Romani de aceea-si parore, si totu-si n'ar gasí, câ-ci unde ar gasí trei Romani, aceea de buna séma aru avé patru pareri.

Séu sê descrié istori'a toturoru apelurilor, proiecteloru si planurilor, câte s'au facutu la noi in cei din urma 2 spre-diece ani, si nu s'au realizatu. Ar poté sê scriã o biblioteca intréga.

Séu . . . dar destulu atât'a!

Vedeti dara, câ la noi sunt destule cariere. Mai usióra-i a dascalilor nostri, câ-ci ei de grigea baniloru potu dormi in linisce si usioru; mai grea-i a unoru domni binecunoscuti, cari sunt siliti nu numai a jocá dóue roluri, dar inca a si portá dóue fetie câ-ci cu tóte câ ei au dóue fetie, Romanulu li díce faciarnici.

Dar sê nu-mi díca nici mie nime, câ sum fatiarnicu, pentru câ in titlu am promis picature de colera si nu v'am datu nici un'a, éta acuma la fine vinu a implini in câtu-va acésta promisiune.

Éta picatur'a prima :

E bine a fi câtu de departe de colera. Astu-felu déca ea domnesce in Camciatea, si dvóstre sunteti in Italia, nu ve temeti de colera!

Sê ve spunu si a dóu'a picatura :

Léculu celu mai bunu in contra colerei e sanetatea. Déca esti sanetosu, poti sci câ n'ai — colera.

A trei'a picatura :

Déca vedi, câ vine coler'a, inchide iute usi'a, si scrié pe ea din afara : „Nu e nimene a casa.“

A patr'a :

Déca apoi coler'a totu-si te-a apucatu, si nu mai poti de sgârciuri: jóca de trei ori calusierulu . . .

A cincea . . .

Dar mi-se pare, câ dvóstre rideti.

Cam asemene lécúri ni dau si domnii medici in contra colerei . . . si-apoi ei o facu acésta cu tóta seriositatea . . . si totu-si nu ridemu . . .

Dar de asiu vré sê spunu eu tóte

Câte vedu in tiér'a mea,

Versulu meu atunce póte

Fine nu ar mai avé;

Deci destulu atâtu acuma

Si de cártituri me lasu,

Ca nu cumva inca glum'a

Sê-mi plesnéscã peste nasu!

Josif Vuleanu.

CE E NOU ?

* * (Adunarea de la Timisióra) a Societãtii pentru fondu de teatru natiunalu, tienuta in dílele 11 si 12 nov. an. c., a reesitu corespundietoriu asceptãrii, in aceste díle de suprema saraciã in Banatulu de altadata manosu, care inse de patru ani incóce a suferitu mari daune cauzate de feluritele eleminte naturale. — Acésta actualitate opica si lips'a unui resultatu materialu mai favorabilu pentru fondulu teatralu, decâtu cum s'ar fi potutu asceptá in alte impregiurãri. Succesulu moralu inse, nu se póte negá, a fostu stralucitu. Ide'a infintiãrii unui teatru natiunalu, ca unu institutu pentru desvoltarea si poleirea limbei, s'a inradecinatu si cu acésta ocaziune mai adancu, respandindu-se in tóte arterierele natiunii. La acésta adunare au fostu represintate tóte clasele societãtiloru nóstre, nu numai din capital'a Banatului, din comitatulu ce pórtã numele ei, dar inca si din comitatele invecinate, precum si damele romane. Bucuri'a si insufletirea érá generala, incãtu amu vedutu pe mai multi insi de o stare materiala nu pré stralucita, subscriindu totu-si sume considerabile. Apoi s'a formatu si unu comitetu filialu, primulu pana acuma, care va tinde in vítoriu a sporí fondulu teatrulu, prin castigarea de membrii noi ai societãtii. Sub impressiunea acestei insufletiri s'a decisu a se tiené vítóri'a adunare generala la orasiulu Caransebesiu, adeca in acele parti, cari pan'acuma formara unu membru separatu de Banatu, sub titlulu „confinie militarie,“ si unde pan'acuma adunare romanésca de asemene natura nu s'a tienutu. Terminulu acestei adunãri s'a defiptu la 30 aprile si 1 maiu, din caus'a câ aceste díle (mercuri si joi) cadu chiar in septeman'a ce urméza dupa duminec'a Tomci, candu acolo chiar se va incheiã sinodulu diecesanu, si astu-felu se va aflá adunata la olalta o inteligintia numerósa.

* * (Balu romanescu la Timisióra.) In a dóu'a séra a adunãrii generale a societãtii pentru fondu de

teatru, la 12 nov., se tînu unu concertu insotîtu de balu, datu in redutul orasiului, in favorulu fondului nostru teatralu. Despre concertu vomu reportá mai la vale la loculu seu, aice vomu vorbi numai despre balu. Erá o adeverata placere a privi acésta splendi-da cununa de óspeti, cari inundara spatiós'a sala de dantiu, dimpreuna cu lateralele odâi de restauratiune. Amu audîtu spunendu-se, cá balulu presinte fu unulu dintre cele mai stralucite, câte s'au vediutu de câti-va ani in acestu locu. Vr'o optu-dieci de parechi tenere si mladióse se însîrara la dantiu. Unu adeveratu prospectu feericu erá acest'a. Balulu culminá prin dantiu-rile: Ardelén'a, Lugosian'a, Pe picioru, — cari se jo-cara cu o adeverata inspiratiune poetica si originali-tate farmecatória, ceea ce incantá pe toti. Petrecerea durá pana deminét'i'a.

** (Banc'a fonciaria in Romani'a.) Mai multi patrioti romani, intre cari fruntasii mai toturoru partiteloru politice, se intrunira in 30 octomvre la Bucu-resci in sal'a Ateneului Romanu, — spre a se con-sultá despre fondarea unei bance fonciarie in Ro-man'a.

Literatura si arte.

** (Concertulu de la Timisióra,) despre care vorbiramu mai susu, s'a inceputu in 12 nov. sér'a la 8 óre, executandu-se urmatóri'a programa: 1. „Coron'a Moldaviei“ poesia de V. Alesandri, quartetu de Felice Mendelssohn Bartholdi, executata de corulu vocalu. 2. „Sonata Cis-mol opus 27 N. 2“, de Beethoven, execu-tata pe fortepiano de Dsiór'a Livia Pascu. 3. „Nu des-perati“, poesia de I. Vulcanu, dechiamata de Dsiór'a Vióra Sierbanu. 4. „Doi ochi“, romantia de Gregoriu Ventura, cantata de Dn'a Isabella Szalkay nasc. Vasiciu si acompaniata pe fortepiano de Dnulu I. Kunst. 5. „Fantasia romana“, transcrisa de Rudolf Vilmers, executata pe fortepiano de Dsiór'a Livia Pascu. 6. „Picature de colera“, conversatiune umoristica-sati-rica de Iosifu Vulcanu, cetita de autorulu. 7. „Cante-culu“, quartetu de Kallivoda, executatu de corulu mestecatu, la care participara din bunavointia mem-brele societáti filarmonice din Timisióra: Dn'a Maria Pohle, Dsiórele Charlotte Vithalm, Anna Hromas, Ma-thilda Blacho, Teresia Christ. — Incepemu prin a spune, cá intregulu concertu a reesitu atátu de splen-didu, încátu ar fi facutu onóre ori si carui orasiu. Domnisiór'a Livia Pascu, multu admirat'a si aplau-dat'a nóstra pianista din Lugosiu, si cu ast'a ocasiune a cuceritu pe ascultatori prin eminintele talentu si stu-diu alu dsale. Ambele sale piese, dar mai alesu renu-mit'a sonata a marelui Beethoven, ni s'a interpretatu cu unu adeveratu ingeniu de artista. La capetu aplau-sele nu mai voiau sê incete, si dsiór'a concertanta avú delicateti'a a mai executá si una a trei'a piesa, primita asemene cu entusiasm. Dn'a Isabela Szalkay nasc. Vasiciu, cunoscuta inca din concertulu de la Clusiu, datu la 1867 cu ocasiunea adunárii asociatiunii tran-

silvane, si acuma farmecá pe toti cu vócea-i sonóra si melodiósa, si fu intimpinata cu víi aplause. Dsiór'a Vióra Sierbanu declamá cu multa intimitate poes'a indicata in programa, si fu salutata cu aclamatiuni en-tusiastice. Ni-a parutu si nóue reu, intocmai ca si co-mitetului arangiatoriu, cá domnisiór'a Elena Lupu din Banatu-Comlosiu, care asemene e o buna pianista, din lips'a timpului, n'a potutu cooperá la acestu concertu. Chorurile au fostu fórté bune. Si aice trebue sê ni im-plinimu o detoria pré placuta, si sê accentuâmu, cá meritulu compunerii si instruirii acestui choru e alu dlui avocat Georgiu Ardeleanu, carele n'a crutiatu timpu si ostenéla intru infintierea unui choru vocalu romanescu in Timisióra. In fine, încátu privesce „Pi-caturele de colera“ — a se vedé mai susu intrég'a con-versatiune.

** (In teatrulu de la Bucuresci) s'au represin-tatu de curendu urmatóriele piese: „Strengariulu din Paris“, comedia franceza, tradusa de S. Velescu, — „O puiculitia“, comedia intr'unu actu, tradusa de M. Pascaly, — „Doctoru Negru“, drama in 6 acte, — „Martirulu familiei“, drama.

** (Calendarulu,) care in totu anulu se tipa-resce in tipografi'a archidiecesana in Sibiiu, a aparutu si in anulu acest'a. Afara de alte materie, acestu ca-lindariu mai publica siematismulu ierarchicu-biseri-cescu-scolariu din provincia metropolitana gr. or. ro-mana. Pretiulu 25 cr.

Din strainetate.

** (Asemenare mare.) Intr'o-dí a lunei trecute din Dresda a sositu unu telegramu la una din stati-unile mai de aprópe, cá ex-imperatulu Napoleonu se va cobóri acolo. Scirea se latí iute, si in scurtu timpu la gara se adunara o multíme de ómeni curiosi. In fine trenulu sosi, si fia-care asceptá cu sete, sê póta vedé pe fostulu imperatu. Intr'aceste dintr'unu va-gonu intru adeveru s'a si coboritu o figura séca, unu adeveratu prototipu alu lui Napoleonu. Totu aceea-si talia, fatia, peru si barba. Curiosii lu-si impresorara numai decátu, éra dinsulu nu poteá sê intieléga de felu, de ce este elu atátu de admiratu? Apoi merse la cassa si si-cumperá biletu pana la Praga. Dupa ce dinsulu se departá de la cassa, publiculu intregu aler-gá acolo sê intrebe de cassariu, cá pana unde si-a luat biletu Napoleonu? — „Napoleonu?“ intrebá cassariulu suridiendu, — „unde e aice elu?“ — „Un-de?“ — dísera aceia, — Napoleonu e acela, carele chiar acuma si-a cumperatu aice biletu.“ — „Acela e unu negociatoriu din Lipsi'a, cu numele Danziger, unu vechiu cunoscutu alu meu.“ — Publiculu remase pa-calitu, ér respectivulu din Drezda, care a espedatu telegramulu, de siguru va fi risu cu placere, cá a pa-calitu atátia ómeni!

 Suplementu: Novele de Iosifu Vulcanu, tom. II. col'a XII.

Proprietariu, redactoru respundiatoru si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1872. Strad'a lui Alesandru nr. 13.

 Esemplare complete mai avemu din inceputulu anului.